

Θέματα Προσομοίωσης 2018

Νεοελληνική Γλώσσα Γενικής Παιδείας

Γ' Λυκείου

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο πατριωτισμός της ελευθερίας

Η πολιτική αρετή, διδάσκουν οι κλασικοί, είναι το πάθος που ωθεί τους πολίτες να ενεργοποιούνται για το κοινό καλό, να υπηρετούν το Σύνταγμα και τους νόμους, να αντιστέκονται στις επιθέσεις των εξωτερικών και εσωτερικών εχθρών της δημοκρατικής πολιτείας, να καταπολεμούν τη διαφθορά, να κινητοποιούνται ακόμα και όταν παραβιάζονται τα δικαιώματα ενός μόνον πολίτη. Η πολιτική αρετή είναι η αρετή που χαρακτηρίζει τους πολίτες των δημοκρατικών καθεστώτων ή, για να χρησιμοποιήσουμε τον κλασικό ορισμό του Μοντεσκιέ, στο έργο του «Το πνεύμα των νόμων», είναι η αρχή των δημοκρατιών. Ο Ρουσό έγραφε: «Θέλετε να είναι ενάρετοι οι πολίτες; Ενεργήστε έτσι ώστε να αγαπήσουν την πατρίδα». Αν οι πολίτες δεν αγαπούν την πατρίδα τους, δεν θα είναι ποτέ διατεθειμένοι να υπηρετούν το κοινό καλό και επομένως το μυστικό της πολιτικής αρετής βρίσκεται στον πατριωτισμό.

Αν δεχθούμε ότι ο πατριωτισμός είναι η βάση, το θεμέλιο της πολιτικής αρετής, που είναι αναγκαία στη δημοκρατία, χρειάζεται έπειτα να αναρωτηθούμε ποιος πατριωτισμός είναι αληθινά ικανός να υποστηρίξει μια σύγχρονη δημοκρατία.

Υπάρχουν, νομίζω, δύο τύποι πατριωτισμού, που αναμετριούνται σήμερα στη θεωρητική συζήτηση. Ονομάζω τον πρώτο «πατριωτισμό της ομοιογένειας» ή εθνικισμό και τον δεύτερο «πατριωτισμό της ελευθερίας» ή πολιτικό πατριωτισμό.

Οι θεωρητικοί του πατριωτισμού της ομοιογένειας, του εθνικισμού, υποστηρίζουν ότι, για να μπορέσουμε να αναζωογονήσουμε στους πολίτες την πολιτική αρετή, χρειάζεται να δημιουργήσουμε ομοιογενείς κοινότητες, ότι χρειάζεται να μετατρέψουμε τις δημοκρατίες μας σε κοινότητες ατόμων ομοιογενών από πολιτισμική, εθνική, θρησκευτική, ηθική άποψη. Σύμφωνα με αυτούς τους θεωρητικούς, χρειάζεται επομένως οι κοινότητες να βασίζονται στην ίδια κουλτούρα, στις ίδιες αντιλήψεις του ηθικού αγαθού, όσο είναι δυνατόν στην ίδια εθνότητα, στην ίδια θρησκεία. Στις Ηνωμένες Πολιτείες αυτές οι ιδέες υποστηρίζονται από τους φιλοσόφους που αυτοπροσδιορίζονται ως «κοινοτιστές». Αυτοί υποστηρίζουν ότι η αφοσίωση του πολίτη, η αλληλεγγύη που είναι αναγκαία για να λειτουργεί η δημοκρατία δεν πηγάζουν από την πρόσδεση σε οικουμενικές αρχές -όπως η ελευθερία, η δημοκρατία, τα δικαιώματα γενικά και αφηρημένα- αλλά πηγάζουν από την ταύτιση με τη συγκεκριμένη κουλτούρα της κοινότητας, δηλαδή με το έθνος. Εγώ δεν νομίζω ότι χρειαζόμαστε έναν τύπο πολιτικής αρετής που βασίζεται πάνω σε κοινές εθνικές και πολιτισμικές ρίζες. Αν θέλουμε ώριμους δημοκρατικούς πολίτες, πολίτες που είναι ικανοί να υποστηρίζουν το κοινό καλό και την κοινή ελευθερία -δηλαδή να εκπληρώνουν το κοινωνικό τους χρέος, να ενεργοποιούνται για την κοινή ελευθερία, να επαγρυπνούν ενάντια στις παραβιάσεις των δικαιωμάτων- δεν χρειαζόμαστε μια πιο ομοιογενή κοινωνία, μια πιο ισχυρή ταύτιση με μίαν εθνική κοινότητα, αλλά

χρειαζόμαστε την ενίσχυση της αγάπης για την ελευθερία, δηλαδή την πρόσδεση σε πολιτικές αξίες.

Εγώ νομίζω ότι, αν θέλουμε να έχουμε καλύτερες δημοκρατίες, οφείλουμε να μειώσουμε και όχι να ενισχύσουμε την ταύτιση με μίαν εθνική και πολιτισμική παράδοση. Δεν νομίζω δηλαδή ότι, για να κάνουμε τους Ιταλούς καλύτερους πολίτες, οφείλουμε να κάνουμε τους Ιταλούς περισσότερο Ιταλούς, με την έννοια της ενίσχυσης της εθνικής και πολιτισμικής τους ενότητας. Τι σημαίνει το να ενισχύσουμε την εθνικο-πολιτισμική ενότητα του ιταλικού έθνους; Σημαίνει ότι οφείλουμε να είμαστε περισσότερο καθολικοί; Σημαίνει ότι οφείλουμε να εξετάζουμε αν έχουμε όλοι την ίδια καταγωγή, αν έχουμε το ίδιο αίμα; Εγώ νομίζω αντίθετα ότι χρειάζεται να υπογραμμίζουμε τις πολιτικές αξίες που νοσηματοδοτούν τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη. Χρειάζεται να υπερασπιζόμαστε αυτές τις αξίες και να τις παρουσιάζουμε όχι ως αφηρημένες αξίες, αλλά ως αξίες που αποτελούν το καλύτερο μέρος της κοινής κουλτούρας αυτού του λαού. Για να είμαστε καλοί πολίτες δεν χρειάζεται να είμαστε αυθεντικά Ιταλοί με την εθνική και πολιτισμική έννοια, ενώ αντίθετα μπορεί να είμαστε τέλειοι Ιταλοί από εθνική και πολιτισμική άποψη και να μην είμαστε καλοί πολίτες. Ο δρόμος της ομοιογένειας οδηγεί συχνά όχι στη δημιουργία καλύτερων πολιτών αλλά στη θρησκοληψία και τη μισαλλοδοξία. Για να κάνουμε ένα έθνος πιο ομοιογενές από εθνική και πολιτισμική άποψη, χρειάζεται υποχρεωτικά να αποκλείσουμε κάποιους, χρειάζεται υποχρεωτικά να «καθαρίσουμε» όσους είναι πολιτισμικά, εθνικά ή θρησκευτικά διαφορετικοί, όσους δεν συμμερίζονται τις ιδέες, τις αξίες και τις συνήθειες της πλειονότητας. Αλλά αν συμβεί αυτό, τότε η πολιτική κοινότητα δεν είναι πλέον η πολιτεία όλων, επομένως δεν είναι πλέον δημοκρατία.

Υπάρχει όμως και ένας άλλος τύπος πατριωτισμού, σύμφωνα με τον οποίο η πρόσδεση των πολιτών στη δημοκρατική πολιτεία δεν βασίζεται σε μίαν εθνική ή θρησκευτική ή πολιτισμική ενότητα, αλλά είναι πρόσδεση στις αρχές του Συντάγματος, στις αρχές αυτής της συγκεκριμένης δημοκρατίας και στον τρόπο ζωής που αντιστοιχεί σε αυτές τις αρχές. Είναι ένας πολιτικός πατριωτισμός, που δεν χρειάζεται να υποστηρίζεται από την ομοιογένεια, αλλά μπορεί να υποστηρίζεται από την πολιτική, από τη συμμετοχή στην πολιτική ζωή στις διάφορες μορφές της. Μπορεί να φανεί αντιφατικό, αλλά είναι οι πολιτικές δημοκρατικού και σοσιαλιστικού τύπου, οι πολιτικές της κοινωνικής δικαιοσύνης, αυτές που ενθαρρύνουν τη συμμετοχή και επομένως αποτελούν τις καλύτερες μορφές, τα καλύτερα μέσα για να ενδυναμώσουμε τον ορθό τύπο πατριωτισμού, τον οποίο χρειάζεται η δημοκρατία (...).

Μαουρίτσιο Βιρόλι Πηγή: Εφημερίδα Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, Ένθετο Επτά, 27/03/2011, Στήλη «Σημειωματάριο ιδεών», Επιμέλεια: Θανάσης Γιαλκέτσος

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε προκειμένου να ενημερώσετε τους συμμαθητές στα πλαίσια της ομιλίας που ετοιμάζετε για τη Βουλή των Εφήβων με σχετικό θέμα. (110-130 λέξεις)

Μονάδες 25

B1. Σύμφωνα με την τελευταία παράγραφο να αναπτύξετε τη θέση του συγγραφέα για την ενδυνάμωση του ορθού τύπου πατριωτισμού. (80-100 λέξεις)

Μονάδες 10

B2. Να βρείτε τα μέσα πειθούς της πρώτης παραγράφου (μονάδες 2) και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές στο κείμενο (μονάδες 2).

Μονάδες 4

B3. α. Σε ποιο γραμματειακό είδος ανήκει το απόσπασμα; (μονάδες 2). Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας δίνοντας τρία στοιχεία από το κείμενο (μονάδες 3)

Μονάδες 5

β. Να εξηγήσετε τη χρήση των σημείων στίξης στις παρακάτω περιπτώσεις:

ως «κοινοτιστές» (4η§):

-όπως η ελευθερία, η δημοκρατία, τα δικαιώματα γενικά και αφηρημένα-(4η§):

-δηλαδή να εκπληρώνουν το κοινωνικό τους χρέος, να ενεργοποιούνται για την κοινή ελευθερία, να επαγρυπνούν ενάντια στις παραβιάσεις των δικαιωμάτων-(4η§):

να «καθαρίσουμε» (5η§):

Μονάδες 4

B4. α. Να δώσετε αντώνυμες των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου.

Μονάδες 5

β. Το δοκίμιο είναι αποδεικτικό, στοιχείο που ταιριάζει στον επιστημονικό λόγο. Πώς νομίζετε ότι η επαναλαμβανόμενη χρήση του ρήματος «νομίζω» από το συγγραφέα ανταποκρίνεται στον επιστημονικό λόγο;

Μονάδες 5

γ. Να αντικαταστήσετε τις παρακάτω διαρθρωτικές λέξεις με άλλες συνώνυμες ώστε να μην αλλάξει το νόημα του κειμένου:

έπειτα:

αντίθετα:

αλλά:

όμως:

Μονάδες 2

Γ. Με αφορμή το σύγχρονο φαινόμενο της μαζικής μετακίνησης πληθυσμών από μια χώρα σε άλλη για την αναζήτηση καλύτερων συνθηκών ζωής και την έξαρση εκδηλώσεων ρατσισμού αναλαμβάνετε να δημοσιεύσετε άρθρο στη σχολική σας εφημερίδα στο οποίο α) θα παρουσιάζετε τους παράγοντες που διασφαλίζουν την εθνική μας ταυτότητα χωρίς να πυροδοτούν το ρατσισμό και β) το περιεχόμενο εκείνο της ευρωπαϊκής εκπαίδευσης που θα συμβάλλει προς αυτή την κατεύθυνση.

Μονάδες 40

ΚΑΛΗ ΤΥΧΗ!